herpy

AGAMER

## Thorny Devil

# *Moloch horridus*

*Moloch horridus* är en liten ökenagam från Australiens inland, täckt av koniska taggar från nos till svansspets. Den lever nästan bara av myror, dricker genom att suga upp fukt genom huden och har en karakteristisk vaggande gång. Arten är så specialiserad att den nästan aldrig hålls, och det finns bara lite kunskap om skötseln.

Familj: Agamidae  Tidigare namn: *Acanthosaurus gibbosus*

**FAKTARUTA**

### DJURET

| | |
|---|---|
| Vuxenstorlek | **15-21 cm**<br>total längd inkl. svans |
| Vikt | **30-90 g** |
| Livslängd | **6-20 år** |
| Aktiv | **På dagen** |
| Levnadssätt | **Marklevande och grävande** |
| Biotop | **Öken och halvöken** |
| Svårighetsgrad | **Expert** |

### SKÖTSEL

| | |
|---|---|
| Min. terrarium | **120 × 60 × 45 cm**<br>L × B × H för 1 vuxet djur |
| Temperatur, dag | **25-35 °C** |
| Värmeplats | **38-45 °C** |
| Temperatur, natt | **15-20 °C** |
| Luftfuktighet | **10-30 %** |
| Vatten | **Ingen vattenskål** |
| UVB | **Nödvändigt**<br>Fergusonzon 3 |
| Föda | **Insekter** |
| Hålls | **Ensamma** |

### AVEL

| | |
|---|---|
| Fortplantning | **Äggläggande** |
| Kullstorlek | **3-10 ägg** |
| Kullar per år | **1** |
| Inkubation | **90-132 dagar**<br>vid 27-31 °C |

### SKYDD OCH PAPPER

| | |
|---|---|
| CITES | **Ej listad** |
| EU-bilaga | **Ej listad** |
| IUCN | **Livskraftig (LC)** |

## Om arten

*Moloch horridus* är en liten, kompakt agam vars kropp, ben och svans är täckta av stora, koniska taggar. I nacken sitter en taggig puckel som fungerar som ett falskt huvud: när djuret är hotat böjer det ner huvudet mellan frambenen, så att rovdjuret möter pucklen i stället. Taggarna består av hornämne, inte ben, och gör djuret svårt att svälja.

Vuxna djur blir 15-21 cm inklusive svans. Honan är större än hanen och väger i genomsnitt omkring 45 g (33-89 g), hanen omkring 30 g och aldrig över 49 g. Vikten kan variera med upp till en tredjedel på några månader. Färgen är en kamouflage av bruna, gula och rödaktiga fält och ändras med temperaturen: på morgonen och i kyla är djuret mörkbrunt eller olivfärgat, och när det blir varmt ljusnar det till gult och rött. Arten saknar lårporer, vilket är ovanligt bland australiska agamer.

Taggarna är inte bara ett skydd. Mellan fjällen löper fina kanaler som leder vatten med kapillärkraft över hela kroppen och fram till mungiporna. Djuret kan därför dricka genom att röra vid en våt yta med fötterna eller benen, och dagg och fuktig sand är dess viktigaste vattenkällor.

*M. horridus* är den enda arten i sitt släkte. Den liknar de nordamerikanska paddödlorna (*Phrynosoma*) i kroppsbyggnad och levnadssätt, även om de två grupperna inte är nära släkt: båda är långsamma, taggiga myrätare. Arten kan bli upp till 20 år, men många vilda djur blir bara omkring 6 år.

## Utbredning och livsmiljö

*Moloch horridus* lever i Australiens torra inland: i Western Australia, South Australia, Northern Territory och Queensland. Utbredningen följer sandig mark: öknens sandslätter och sandryggar samt mallee-buskbältet i södra South Australia och sydvästra Western Australia. På stenig mark förekommer arten sällan.

Australien tillåter inte export av vilda kräldjur, och djur utanför landet är därför ytterst sällsynta.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

### LIVSMILJÖ

*Moloch horridus* lever i öken och halvöken: sandslätter, sandryggar och snår av spinifexgräs (*Triodia*), akacia och låga buskar på sand eller sandig lerjord. Nederbörden är låg och oregelbunden, och skillnaden mellan dag och natt är stor.

Arten är dagaktiv. Den äter bara när temperaturen är över 24 °C, och aktiva djur har en kroppstemperatur på omkring 28-33 °C. Den är aktiv under den australiska hösten (mars-maj) och igen från slutet av vintern till försommaren (augusti-december). Under de kallaste månaderna (juni och juli) och de varmaste (januari och februari) rör den sig bara lite, och på varma dagar drar den sig ner i självgrävda hål. Största delen av året håller djuret till inom ett område på bara 6-9 m åt varje håll, med ett myrstråk, en fast plats för avföring och ett par buskar där det sover och söker skugga. Under parningstiden vandrar det långt.

Födan är myror, framför allt av släktena *Iridomyrmex* och *Crematogaster*. Djuret sitter vid ett myrstråk och tar myrorna en i taget med tungan, och en enda måltid kan bestå av flera hundra till ett par tusen myror.

## Skötsel

### TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Moloch horridus*, och arten är inte lämplig för privat hållning. Orsaken är födan: djuret äter nästan uteslutande myror och behöver stora mängder varje dag. Terrariemått, temperaturer och inredning bygger på artens livsmiljö i Australiens öknar och på dess storlek och beteende.

Ett djur behöver ett terrarium på minst 120 × 60 × 45 cm (längd × bredd × höjd). Golvytan är det viktiga: arten använder ett område på flera meter åt varje håll och vandrar långt under parningstiden. Använd ett 10-15 cm djupt bottenlager av mjuk sand blandad med lite jord, lätt fuktigt på djupet, så att djuret kan gräva ner sig. Inred med platta stenar, rötter och låga buskar eller tuvor av torrt gräs som djuret kan söka skydd under. Locket ska ge god ventilation. Arten är långsam och klarar sig dåligt tillsammans med snabba, aktiva djur, så den hålls ensam.

### TEMPERATUR

På dagen ska temperaturen vara 25-35 °C med en solplats på 38-45 °C, mätt som yttemperatur med en infraröd termometer. Djuret äter bara när det är över 24 °C, och aktiva djur har en kroppstemperatur på omkring 28-33 °C. Solplatsens temperatur är lånad från andra australiska ökenagamer. Använd en halogenspot över en platt sten och termostat på alla värmekällor.

På natten får temperaturen sjunka till 15-20 °C. I naturen vilar arten nergrävd under de kallaste och varmaste månaderna; om en sval period behövs i fångenskap är inte dokumenterat.

Läs mer: Värme och temperatur

### LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara låg, 10-30 %, men djuret måste kunna få fukt genom huden. Det dricker inte ur en skål utan tar upp vatten genom att röra vid våt sand eller dagg med fötter och ben, och kanalerna mellan fjällen leder vattnet till munnen. Fuktig sand är den viktigaste vattenkällan. Håll därför en del av botten lätt fuktig, och spraya lätt på stenar och sandkanten på morgonen så att det bildas dagg. Det ska inte stå någon vattenskål i terrariet.

Varaktigt hög fuktighet ger hud- och luftvägsproblem. Håll resten av terrariet torrt och se till att ventilationen är god.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

### LJUS OCH UVB

*Moloch horridus* är dagaktiv och lever i fullt solljus, så den behöver kraftigt ljus och UVB motsvarande Ferguson-zon 3, till exempel ett T5 HO-rör på 10-12 %. Zonen är vald utifrån livsmiljön och andra dagaktiva ökenagamer. Avståndet från röret till solplatsen beror på lampa och nät; kontrollera med en UV-mätare och se till att det finns skugga i ena änden. Ha 12 timmars ljus per dag på en timer, och byt UVB-röret enligt tillverkarens anvisningar.

Läs mer: Ljus och UVB

### UTFODRING

*Moloch horridus* äter nästan uteslutande myror, framför allt av släktena *Iridomyrmex* och *Crematogaster*. Djuret väljer en plats vid ett myrstråk och tar myrorna en i taget med tungan, i genomsnitt omkring tre i minuten och som mest en per sekund. Myror innehåller mycket kitin, och djuret utnyttjar bara omkring 59 % av energin i dem. En måltid består därför av flera hundra till ett par tusen myror, och djuret har en stor mage.

Det är detta som gör arten så svår att hålla: det måste finnas en stabil tillgång på små myror i stora mängder varje dag. Det finns ingen dokumenterad ersättningskost. Myror av lämplig storlek är huvudfödan; om arten kan leva på små foderinsekter som hoppstjärtar och nykläckta syrsor är inte dokumenterat. Pudra fodret lätt med kalk och ge ett vitaminpreparat med jämna mellanrum. Hur ofta vuxna djur och ungar ska matas är inte dokumenterat.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

### BETEENDE OCH HANTERING

*Moloch horridus* är lugn, långsam och inte aggressiv. Den har en karakteristisk ryckig gång där den vaggar och ofta står helt stilla mitt i ett steg med en fot lyft. Hotad böjer den ner huvudet och visar den falska pucklen i nacken, och den kan blåsa upp sig. Den har ingen snabb flykt och stressas lätt av hantering.

Arten har inga revir, och djurens områden överlappar i naturen, men i fångenskap hålls den ensam. Hantering bör begränsas till det nödvändiga: den är ett djur att titta på, inte att ta upp.

## Avel

### KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Honan av *Moloch horridus* är större och tyngre än hanen: 80-110 mm från nos till kloak, medan hanen som mest blir 96 mm. Könen växer lika snabbt under det första året, därefter växer honorna snabbast, och djuren växer tills de är minst fem år. Ålder vid könsmognad är inte dokumenterad.

### PARNING

Parningen sker från slutet av vintern till försommaren (augusti-december), mest i augusti och september. Under den perioden vandrar djuren långt och möts ofta vid en buske. Hanen närmar sig honan med snabba huvudnickningar; är honan inte parningsvillig rullar hon över på sidan och skakar av sig honom. Parning ses också på hösten, så honan kan sannolikt lagra sperma. Hur parning uppnås i fångenskap är inte dokumenterat.

### ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger 3-10 ägg, oftast 8, en gång om året från mitten av september till slutet av december. Hon använder flera dagar till att gräva en gång som går upp till 22 cm ner och slutar i ett luftrum där äggen läggs, och fyller igen den noggrant efteråt. Äggläggningen kostar henne 37-42 % av kroppsvikten, så hon måste få rikligt med föda efteråt. En hona med ägg ska ha en låda med minst 25 cm lätt fuktig sand att gräva i.

### INKUBATION

Äggen kläcks efter 90-132 dagar, i genomsnitt 118. Ruvningstemperaturen i fångenskap är inte dokumenterad; 27-31 °C är en uppskattning utifrån boet i naturen, där äggen ligger i ett luftrum omkring 22 cm under ytan och där det är omkring 31 °C vid kläckningen. Lägg äggen i lätt fuktig vermikulit i en äggkläckare utan att vända dem.

### UPPFÖDNING AV UNGAR

Nykläckta ungar är 63-65 mm långa och väger omkring 2 g. De äter upp sina äggskal innan de gräver sig upp till ytan. Uppfödning i fångenskap är inte dokumenterad, och det är okänt vad ungarna kan leva på förutom mycket små myror.

## Hälsa och vanliga misstag

Det finns inga dokumenterade hälsodata för *Moloch horridus* i fångenskap. Utifrån artens biologi och besläktade ökenagamer är de viktigaste problemen:

- Undernäring och viktminskning om tillgången på myror inte är stor och jämn nog. Vikten kan sjunka med upp till en tredjedel på några månader, även i naturen.
- Benskörhet (metabolisk skelettsjukdom) vid för lite UVB och kalk.
- Hud- och luftvägsproblem vid varaktigt hög fuktighet.
- Inälvsmask: nästan alla vilda djur har många rundmaskar i tarmen, och bandmask förekommer också.

Ett friskt djur har klara ögon och en fyllig kropp. Kontakta en veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret går ner i vikt, inte äter eller verkar slött.

### Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.